li jgħaxxqu; prożaturi ntilfu fil-ġmiel tiegħu u fasslu deskrizzjonijiet ħajjin dwaru; pitturi nġibdu wara d-dehra tiegħu fis-sema u sawru kwadri tal-għaġeb.

Il-qamar kien minn dejjem għajn ta' ħeġġa għall-arti. Imħuħ għaqlin, dehnijiet għorrief, qlub ħarkiena, kollha ħabirku, kollha xxennqu li jifhmu x'inhu sewwa l-qamar, u fuq kollox kollha ħassew ġibda l-aktar qawwija li jersqu lejh u jaslu sa fuqu. Din il-ġibda minn dejjem kienet tberren f'moħħ il-bniedem, imma l-wetqa tagħha kienet tidher tant iebsa u tqila u mwiegħra li kienu jaqtgħu qalbhom minnha.

Imma d-dehen tal-bniedem ma jehda qatt: dejjem isus, dejjem iħeġġeġ, dejjem ifittex truf ġodda, dejjem jimxi 'l quddiem, dejjem jixxiegħel f'ħidmiet imħabbla. Aktar ma jaħseb fi ħwejjeġ mostura u mwiegħra, aktar id-dehen tal-bniedem iħeġġeġ biex isibilhom tarfhom u jrażżanhom, u biex jasal fit-tir ta' moħħu, u biex iseħħlu jagħmel hekk, hu jinqeda b'kollox, l-aktar bix-xjenza.

Fi żmienna x-xjenza mxiet 'il quddiem u għamlet progress tal-għaġeb, imma l-aktar f'dawk li huma mezzi ta' komunikazzjoni u vjaġġar. Il-lum il-bniedem jista' jmur jew aħjar itir, minn post għal ieħor bħal leħħa ta' berqa, u jista' wkoll iwasslu l-leħen tiegħu, il-kelma tiegħu, ix-xbieha tiegħu u d-dehra tal-post fejn ikun, mhux biss minn tarf għal ieħor tad-dinja imma wkoll minn eluf u eluf ta' mili bogħod mid-dinja.

B'dawn il-mezzi f'idejh il-bniedem tħajjar jittarraf fil-beraħ tal-ħolqien u jersaq lil hinn mid-dinja; u billi minn dejjem ta' dejjem il-qamar jiġbed għajnejn il-bnedmin, dawn xeħtu l-ewwel pass lejh u twebblu biex jinżlu fuqu. Imma dan kien pass ta' biża'. Meta wieħed jaħseb li jrid iħalli din id-dinja, jivvjaġġa kwart ta' miljun mil fil-beraħ, fil-baħħ u fil-ħemda, jasal fuq il-qamar, jinżel fuqu bla ma jaf x'se jsib u kif inhi dik l-art ta' hemm, imbagħad irid jerġa' jogħla minn wiċċ il-qamar u jtenni t-triq lejn id-dinja u meta joqrob 'il hawn jeħtieġlu jifred l-atmosfera b'saħħa li tikwi l-ħadid, allura wieħed ikollu daqsxejn ta' ħjiel dwar il-belligħa li tkexkex li l-astronawta jkun dieħel fiha.

Imma dan il-biża' ma qatax qalb il-bniedem, u fis-17 ta' Lulju tas-sena 1969, rajna b'għajnejna fuq it-televiżjoni minn hawn Malta, it-tliet astronawti qalbiena Neil Armstrong, Edwin Aldrin, u Michael Collins, Amerikani, jieħdu x-xejra fl-univers u jtiru għall-qamar, rajniehom sejrin sa ma waslu ħdejn il-qamar, fejn tnejn minnhom ħarġu mill-mirkeb tagħhom, Apollo 11, daħlu f'biċċa inġenji żgħira, il-'Module Eagle', niżlu fiha fuq wiċċ il-qamar u lmaħna lil Armstrong imidd riġlu fuq il-qiegħa ta' dik l-art għariba, u jxandar l-ewwel kliem minn hemm.

Ħadd ma jista' jfisser sewwa x'ġarrbet qalb il-bniedem f'dak il-ħin meta rat isseħħ dik il-ġrajja li twettqet l-ewwel darba minn mindu l-bniedem tgħallem jimxi wieqaf fuq saqajh,

Dak l-ewwel pass li Armstrong medd fuq il-qamar ma hux it-tmiem ta' ventura tal-għaġeb, imma hu l-ftuħ tal-bieb ta' l-univers; hu t-tokk li minnu jitilqu toroq għal dinjiet oħrajn, għax il-bniedem minnu nnifsu hu magħmul hekk li minn fuq l-ewwel skaluna jrid jitla' għat-tieni u jibqa' jitla' u jogħla u jimraħ 'il fuq. "Excelsior!" hu l-għan ta' moħħ il-bniedem tal-lum. Issa tlaqna u la tlaqna jeħtieġ nibqgħu sejrin 'il fuq dejjem 'il fuq. Il-moħħ tagħna jitħawwad u jintilef fil-għaġeb meta jaħseb fid-dinjiet l-oħra li l-bniedem għad jilħaq.

Imma l-mawriet tal-bniedem f'dawk id-dinjiet l-oħra li huma lesti biex jilqgħuh, għandhom inisslu f'qalbu sentimenti ta' ħrara, ta' għoġba u ta' qima lejn il-kobor bla qies tal-Mulej.

KIF JISBAĦ GĦADA

Ta' OLIVER FRIGGIERI

Kont għadni f'nofs il-ġirja tat-tfulija
meta ħassejt ġo fija
titwieled l-ewwel għanja...
...u għannejtha b'qalb mimlija
bil-ferħ ewlien tas-snin.

U kbirt...
u l-għanja tat-tfulija kibret miegħi...
iżda f'żgħożiti
tilfet ħajr iż-żgħożija
għax min għannieha
dbiel meta kellu jwarrad.

Illum
għadni ngħanniha l-għanja
kif f'sidri nħoss is-sħana tan-nifs tagħha

Iżda kif jisbaħ għada...
jdubu dliel is-seħer taż-żgħożija
u tnin it-tama li ttamajt il-bieraħ...
min jaf tmutx kmieni fija
ir-ruħ tal-poeżija,...
u nibqa' bla ma ngħanni
Il-għanja tar-rġulija?...